

ADLARIN VE EYLEMLERİN EDİNİMİ

Hatice SOFU¹

ÖZET

Çocuklar, bir yaş civarında anlamlı ilk sözcüklerini söylemeye başlarlar. On sekiz ay civarında 50 kadar sözcük kullanabilmektedirler. On sekiz aydan itibaren sözcük sayısında hızlı bir artış görülür. Bu sözcükler sözcük türü açısından ad, eylem, belirteç gibi çeşitlilik göstermekle birlikte sözcük dağarcığında daha çok ad ve eylemlerin yer aldığı görülmektedir. Doğal olarak, adlar çocuğun etrafında bulunan nesnelere adlandırmaya yaradığı için ve çocuklarla yapılan ilk konuşmalar o anda gerçekleşen eylemler ve orada yer alan nesnelere hakkında olduğu için adların ve eylemlerin edinimi önceliklidir. Çocuklar, bu dönemde bir yandan mevcut sözcükleri sesletmeyi ve onları anlamlarına uygun kullanmayı öğrenirken bir yandan da iletişimi sürdürmek için yeni sözcükler türetme yollarını edinmektedirler.

Bu çalışmada 2; 0-3; 6 yaş arasında dört kız çocuğundan toplanan anlık konuşma verisi kullanılarak Türkçe edinen çocukların ad ve eylemleri edinme ve yeni sözcükler türetmek için kullandıkları ekleri edinme süreçleri incelenmiştir. Sonuçlar, çocukların iki yaştan itibaren sözcük türetmeye karşı duyarlı oldukları ve hem türetme ekleri ile hem de bileşik sözcük yapımı yöntemini kullanarak yeni sözcükler oluşturduklarını göstermektedir. Ancak, Türkçede eklerin şeffaf olması ve ek ve köklerin kolayca ayrılabilmesi nedeniyle türetme eklerinin kullanımı daha yaygındır. Hem eklerin şeffaf olması ve kökte değişiklik gerektirmemesi hem de yetişkin dilinde kullanım sıklığı o eklerin erken ve yaygın kullanımına yol açmaktadır. Ad türetmede kullanılan -cI eki ve eylem türetmede kullanılan -IE eki böyle eklerdir. Çocuklar, bir sözcük dağarcıklarında olmadığında kendileri yeni sözcükler türetmektedirler.

Anahtar kelimeler: Ad, eylem, adların edinimi, eylemlerin edinimi, {-CX} ve {-IA} ekleri.

ACQUISITION OF NOUNS AND VERBS

ABSTRACT

Children start producing meaningful words around their first birthday. They are able to use 50 words at 18 months. The number of words increase rapidly after this age. First words of children show variety in type covering nouns, verbs, adjectives, social function words. However, since nouns are used for naming the objects and people around the child and early child directed speech is restricted to here and now, nouns and verbs are acquired earlier. Children at this stage, learn how to pronounce words and use them in semantically and syntactically appropriate forms, they also produce new words to maintain communication.

In this study, acquisition process of nouns and verbs and also acquisition of derivational suffixes have been investigated using spontaneous speech data collected from four girls at the ages of 2;0-3;6. The results show that children are sensitive to word formation as early as two years and are able to create new words by using both derivational suffixes and compounding. Since suffixes are transparent and does not require any change in the root, thus, roots and suffixes are easily identified, use of derivation is more common in Turkish. Another reason for the early acquisition of derivation is the frequent use of suffixes in adult speech. The suffixes -cI for producing nouns and -IE for producing verbs are such morphemes. Children are also able to create new words when they feel the lack of a Word.

Key words: Noun, verb, acquisition of noun, acquisition of verb, {-CX} and {-IA} suffixes.

¹ Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı, Prof. Dr. hasofu@cu.edu.tr

1. GİRİŞ

Çocukların bir dili edinmeleri doğumdan önce ve sonra o dile maruz kalmaları ile gerçekleşir. Yaşamlarının birinci yılında bilişsel ve fiziksel nedenlerle dil sayılabilecek birimler üretmedikleri halde dilden tamamen bağımsız değildirler. Araştırmalara göre, bebekler doğmadan önce annenin konuşması aracılığıyla dilin bürünsel özellikleri hakkında bir farkındalık geliştirirler ve bu nedenle doğduktan sonraki ilk birkaç haftada annelerinin konuşmasını başkalarının konuşmasından, adadillerindeki bir konuşmayı başka dillerdeki konuşmalardan ayırt edebilirler. Birinci yılda çıkarılan sesler dil sayılmaz, ancak, dile hazırlık oluşturabilecek dilsel ve bilişsel gelişimin bir parçasıdır. Çocuklar, bir yaş civarında anlamlı ilk sözcüklerini söylemeye başlarlar. Onsekiz ay civarında 50 civarında sözcük kullanabilmektedirler. On sekiz aydan itibaren sözcük sayısında hızlı bir artış görülür. Sözcük dağarcığının artışı daha sonra insan ömrü boyunca azalan bir hızla devam eder. Bu sözcükler sözcük türü açısından ad, eylem, belirteç gibi çeşitlilik göstermekle birlikte sözcük dağarcığında daha çok ad ve eylemlerin yer aldığı görülmektedir. Doğal olarak, adlar çocuğun etrafında bulunan nesnelere adlandırmaya yaradığı için ve çocuklarla yapılan ilk konuşmalar o anda gerçekleşen eylemler ve orada yer alan nesnelere hakkında olduğu için adların ve eylemlerin edenimi önceliklidir. Çocuklar, bu dönemde bir yandan mevcut sözcükleri sesletmeyi ve onları anlamlarına uygun kullanmayı öğrenirken bir yandan da iletişimi sürdürmek için yeni sözcükler türetme yollarını da edinmektedirler.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada 2;0 ile 3;6 yaş arasında dört kız çocuğundan toplanan veri kullanılarak adların ve eylemlerin edinim süreci ve sözcük dağarcıklarında olmayan bir adlandırma için sözcük türetimi incelenmektedir. Bu amaçla, dört kız çocuğu 2;0 yaştan başlanılarak ayda bir kez olmak üzere 18 ay boyunca ziyaret edilmiş ve çocuklardan anlık konuşma örnekleri toplanmıştır. Çocukların dördünün de kız çocukları olarak seçilmesinin nedeni erken yaşlarda kız ve erkek çocukların dil gelişimini karşılaştıran çalışmalarda bu dönemde cinsiyetten kaynaklanan farklılıkların gözlenmesidir (Bennett-Kastor, 1988). Çocuklardan toplanan örneklerin ses kaydı CHILDES programı kullanılarak çevriyazıya dönüştürülmüş ve veri nitel ve nicel olarak incelenmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Veri toplama sürecinin başlangıcı olan iki yaşında katılımcı çocukların toplam sözcük dağarcığı incelendiğinde çocuklar arasında bireysel farklılıkların çok belirgin olduğu görülmektedir. Örneğin, bir çocuğun toplam sözcük dağarcığı 28 iken diğerinin 144'dür. Dört çocuğun kullandığı ortalama sözcük sayısı 87,5'tir.

Tablo 1. Toplam sözcük dağarcığı

Katılımcılar/Sözcük Türleri	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4
2;0	28	69	144	43
3;6	630	726	940	979

Çocuklar arasındaki bireysel farklılıklar bir buçuk yıl boyunca gözlenmiş, çocuklar üç yaş altı aylık olduklarında da hala sayıca farklılıklar göstermişlerdir. Dört çocuk arasında bir çocuk başlangıçta az sayıda sözcük kullanmakta iken bu çocuk veri toplama sürecinin sonunda en yüksek sözcük dağarcığına ulaşmıştır.

3.1. Adların Edinimi

Toplam sözcük dağarcığının büyük bir kısmını adlar ve eylemler oluşturmaktadır. Katılımcı çocuklar tarafından kullanılan adlar altı aylık dönemler halinde sınıflandırıldığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2. Adların yaşa göre dağılımı

Katılımcılar/Yaş	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4
2;0	17	26	60	43
2;1-2;6	71	148	168	196
2;7-3;0	113	87	121	120
3;1-3;6	91	61	93	86
Toplam	292	321	442	445

Dört çocuğun ad kullanımlarında da iki yaştan üç buçuk yaşa kadar artış görülmektedir. Genelde böyle bir artışın gözlenmesi doğaldır. Ancak, üç yaştan itibaren tüm çocuklarda gözlenen düşüş ilgi çekicidir. Bu düşüşün nedeni diğer sözcük türlerindeki artışa bağlı olabilir. Bu yaşta çocukların kullandıkları tümceler karmaşıklaşmakta ve birden fazla tümceciğin aynı tümce içinde kullanıldığı yapılar arttıkça eylemlerin kullanımı ağırlık kazanmaktadır (Sofu & Türkay, 2006). Türkay (2005) tarafından adların mı yoksa eylemlerin mi önce edinildiği üzerine yapılan çalışmada Türkçenin yapısı gereği eylemlerin bilgi yükü nedeniyle çocuğa yönlendirilen dilde daha çok eylemlerin ön plana çıkması sonucu, başlangıçta baskın olan ad kullanımı yerini eylemlerin daha fazla kullanımına yol açmaktadır. Bu da üç yaş civarına denk gelmektedir. Ancak, kullanımdaki artış daha sonra yeni edinilen eylemlerin yaşa göre dağılımında etkili olmamaktadır.

Adların kullanımındaki sayısal verinin yanı sıra bulgular işlev ve tür açısından da değişiklikler olduğunu göstermektedir. Çocuklar, adları insanlara seslenmek ve onları adlandırmak, hayvanlar ve nesnelere de adlandırmak amacıyla kullanmaktadır. Örneğin, en sık kullanılan adlar “anne”, “abi” gibi seslenme sözcükleridir. Bu sözcüklerin kişileri adlandırma işleviyle kullanımı seslenme amacıyla kullanımına göre biraz daha azdır. Ancak, “tavşan”, “at” gibi hayvan, “şeker”, “bebek” gibi nesnelere adları ise daha çok hayvanları ve nesnelere adlandırma amacıyla kullanılmaktadır.

3.2. Çocukların Kullandığı Adların Yapısal Analizi

Bu çalışmanın katılımcısı olan çocukların kullandıkları adlar yapısal olarak basit, türetilmiş ve bileşik adlardan oluşmaktadır. Bir sözcüğün türetilmiş ya da bileşik sözcük olduğunu kökün çocuk tarafından ayrıca kullanılıyor olup olmaması belirlemektedir. Çocukların kullandıkları adların %90’ı basit adlardan oluşmaktadır. Bunu türetilmiş adlar izlemekte, birleşik adlar ise en az kullanılan adlar arasındadır.

Türkçede türetim ekleri ünlü uyumu kurallarına uyar. Ekler, vurgusuz ekler olmadıkları sürece sözcük vurgusunu sağa doğru kaydırır (Underhill, 1986; Banguoğlu, 1990). Gerekli olan tek değişiklik ekin içindeki sesle ilgilidir ve kökler biçimbirimsel bir değişiklik geçirmezler. Bu nedenle, çocukların tek yapması gereken kök ve eki ayırt etmek ve bu ekleri başka köklere uygulamaktır. Çocukların bir eki üretken olarak kullanıp kullanmadığının ölçüsü kökü eksiz olarak kullanabilmesinin yanı sıra eki yetişkinin kullandığından farklı biçimde kullanabiliyor olmasıdır. Bu konuyla ilgili katılımcı çocukların ürettiği iki sözcük bize ipucu vermektedir.

Örneğin, yetişkinlerle konuşurken çocuk bir yandan bir resimli kitaba bakmaktadır. Resimde bir göl ve üzerinde yüzen bir kayık vardır. Çocuk, yetişkine sorar:

Örnek 1. Ç: aaa kayık. Kimin kayığı o? Kim kayıyor?

Yetişkinler kendi aralarında konuştuklarından çocuğa yanıt vermemekte ve çocuk sorunun anlaşılmadığını düşünerek sorusunu farklı şekilde tekrarlamaktadır. Bu arada, “kayık” sözcüğünün “kay-“ eyleminden türetildiğini düşünerek son sorusunu sormaktadır.

Başka bir örnekte çocuk dolapta bulunan ekler pastanın birini yemiş, daha sonra diğerini de yemek istemektedir. “Ekler” sözcüğünü çoğul bir sözcük olarak düşünmekte ve tekilinin “ek” olacağını varsaymaktadır.

Örnek 2. Ç: ben dolaptaki eki yiyebilir miyim?

Çocuğun zihninde anlam ve biçimin bire bir eşleştirilmesi çocukların türetme eklerini üretken olarak kullanmalarını sağlar. Diğer yandan, tüm türetme ekleri benzer şekilde biçimlendiğinden, çocukların bazı ekleri tercih etmeleri bu yapısal basitlikle açıklanamaz. Bu durumda, çocukların kullandıkları türemiş adları eklerin kullanım sıklığı açısından ele almak gerekir. Yetişkinlerin kullandıkları türemiş adları kullanılan türetme ekleri açısından inceleyen Cüceloğlu (1973) –İlk ve –cI ad türetme eklerinin en üretken ekler olduğunu bulmuştur. Bu bulgularla çocuk dilindeki bulgular, aşağıdaki tabloda da görülebileceği gibi, paralellik göstermektedir. Dolayısıyla, çocuğa yöneltilen dildeki kullanım sıklığının bu türetme eklerinin üretken olarak kullanılmasına neden olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 3. Ad türetme eklerinin kullanım sıklığı

Ekler (örnek)	Sıklık
-İlk (terlik, gözlük..)	33
-cI (iğneci, inekci)	18
-Ek (E+ek) (oturak, durak)	11
-mE(k) (görüşmek)	8
-mEk (yemek)	8
-cEk (takacak)	7
-cIk (evcik)	6
-mE (batırma)	6
-k (kapak)	5
-mEcE (çekmece, bilmece)	4
-gI (sürgü)	4
-I (yazı)	3
-(I)k (kayık)	3
-mEn (öğretmen)	3
-EcEk (yiyecek)	2
-gIn (bilgin)	2
-Iş (dikiş)	2

Tablo 3’te yer alan eklerin kullanım sıklığı dört çocuğun toplam kullanımından oluşmaktadır. Özellikle ilk iki ekin (-İlk ve –cI) en sık kullanılan ekler olduğu görülmektedir.

Çocuklar, örneğin, “gözlük, önlük, yaramazlık, lazımlık, cibinlik” gibi günlük yaşamlarında yer alan sözcükleri iki yaş civarında sıkça kullanabilmekteler. Aynı şekilde, -cI eki ile türetilen bir şeyi yapan ya da satan kişi anlamına gelen sözcükler de sıkça kullanılmaktadır. Çocuklar, “simitçi, tamirci, halıcı, iğneci” sözcüklerinin yanı sıra yetişkin dilinde çok kullanılmayan “inekçi, marulcu, bostancı” gibi sözcükleri de kullanmaktadırlar. Akyol-Bal (2016) da kılıcı ekinin edinimine ilişkin deneysel bir çalışma yaparak çocukların sözcük türetme konusundaki tercihlerini, hangi yöntemin daha üretken olduğunu ve kılıcı ekinin edinim sürecini incelemiştir. Bu çalışmanın sonuçları da kılıcı eki -cI'nın en yaygın kullanılan ek olduğunu ve 2;6 yaştan itibaren üretken bir şekilde kullanıldığını göstermektedir.

3.3. Eylemlerin Edinimi:

Çocuk dilinde sayıca adlardan az olmakla birlikte, ikinci baskın sözcük türü eylemlerdir. Bu çalışmanın katılımcıları olan çocuklar arasında bireysel farklılıklar eylem grubunda da gözlenmektedir. Çalışmanın başlangıcı olan iki yaşında kullanılan eylem sayıları altı ile 44 arasında değişmektedir. Ancak, veri toplama sürecinin sonunda bu sayı 200 ile 300 arasında değişmektedir. En fazla ad kullanan çocuk Ç4 iken, Ç3 en fazla eylem kullanan çocuk olmuştur.

Tablo 4. Eylemlerin yaşa göre dağılımı.

Katılımcılar	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4
2;0	6	28	53	44
2;1-2;6	69	111	129	121
2;7-3;0	73	54	53	65
3;1-3;6	61	38	66	49
Toplam	209	232	301	279

Yaş gruplarına göre edinilen eylem sayısına baktığımızda iki yaştan itibaren hızlı bir artış daha sonra daha yavaş bir artışın olduğu gözlenmektedir. Bu aşamada çocuklar artık dilbilgisel tümcelerle konuşmaya başlamışlardır. Türkçenin temel yapılarının ediniminin başka dillere göre erken olduğu göz önüne alınırsa bu dönemde çocukların daha fazla eylem edinmeleri ve onları kullanmaları doğal bir sonuçtur (Aksu-Koç & Slobin, 1985).

3.4. Çocukların Kullandığı Eylemlerin Yapısal Analizi

Çocukların kullandığı eylemler yapılarına göre incelendiğinde adlarda gözlediğimiz dağılımdan farklı bir dağılım görülmektedir. Eylemler arasında türetilmiş eylemlerin oranı hayli yüksektir. Bunun nedeni, eylemlerin adlardan eylem türetmeye yönelik ekler almasının yanı sıra çatı ekleri de alarak gövdeler türetmesidir. Bu ekler arasında ettirgen ekinin en yaygın kullanılan ek olduğu görülmektedir. Aşağıdaki örnekte çocuğun ard arda iki sözcüde eylem kökünü hem yalın halde hem de ettirgen eki ile birlikte kullanması bu eklerin işlevini ayırabildiğini göstermektedir.

Örnek 3. Ç: bunu yatırayım.

Ç: Bu yatsın.

Edilgen çatı söz konusu olduğunda çocukların erken yaşlarda eşesli olan dönüşlü ve edilgen çatı arasındaki tam ayrım yapamadıkları gözlenmektedir. Türkçede edilgen tümceler çoğu zaman kılıcıdan söz edilmeden kullanıldığından eylemden etkilenenin dönüşlü eylemin

kılıcısı mı olduğu yoksa edilgenlik sonucu eylemden etkilenen mi olduğu çok kolay anlaşılmaz. Bunun için bağlamdan alınan ipuçlarının değerlendirilmesi gerekir. Örneğin, çocuk kırık bir oyuncak üzerinde konuşmaktadır. Bağlamda eylemin kılıcısı hakkında ipucu yoktur. Ancak, nesnenin son durumu üzerine yapılan vurgu sözceye dönüşlülük anlamı yüklemektedir.

Örnek 4. Y: getir ben açayım.

Ç: bu açılmıyor.

Ç: bak açıldı.

Bu çalışmanın katılımcısı olan çocukların erken yaşlarda edilgen yapıya atfettikleri bir diğer işlev de ne yapılıp ne yapılmayacağına dair kural belirtmedir.

Örnek 5. Y: küçük kaşıkla yemiyor musun?

Ç: yenilir mi?

Aşağıdaki örnekte de çocuğun edilgen eki almış olan eylemi hem kural ifade etmek için kullandığını hem de olumsuz ve ortaç eki ile birlikte kullanabildiğini görmekteyiz.

Örnek 6. Ç: dinlenir mi bu?

Y: hı?

Ç: bu dinlenemiyen mi?

Çocukların eylem türetmek için kullandıkları yapım eklerinin kullanım sıklığı aşağıdaki tablodaki gibidir. Bu eklerden en sık kullanılanı olan -IE eki, Banguoğlu (1990)'da da belirtildiği gibi sözcük dağarcığımızdaki en kalabalık eylem grubunu oluşturmaktadır.

Tablo 5. Eylem türetmek için kullanılan eklerin sıklığı

Ekler	Sıklık
-IE (salla, topla, başla...)	71
-sE (susa)	3
-Ik (acık)	3
-EIE (kovala)	2
-dE (gıcırda)	2
-IEş (iyileş)	1
-E (kana)	1

Bu eki almış olan "bekle, dinle, sakla" gibi sözcükler de etimolojik olarak türetilmiş sözcüklerdir. Ancak, bu sözcüklerin türetilmiş olduğu kökler modern Türkçede artık kök olarak bulunmamaktadırlar (Banguoğlu, 1990). Bu nedenle, katılımcıların ürettikleri sözcükler arasında sayılmamışlardır.

Eylem türetme eklerinin kullanımındaki çeşitlilik ve sıklık açısından bireysel farklılıklar gözlenmesine karşın, katılımcıların konuşmalarında bu eklerin kullanımının oldukça düzenli olduğu görülmektedir. Tüm konuşma örneklerinde rastlanan düzensiz kullanım bir kaç örnekle sınırlıdır.

Örnek 7. Ç: iç-tir-t

Aynı çocuğun ettirgen ekini gereksiz kullanımı çevresindeki yetişkinlerde de görülmektedir. Ancak, katılımcıların tümü birden fazla eki dilbilgisel olarak sıralayabilmektedirler.

Örnek 8. Ç: daya-n-dır

Ç: kop-ar-t-ıl

Çocuklar, türetilmiş eylemlere ek olarak, yetişkin diline benzer şekilde a) ol-, et-, eyle-, kıl-, yap- gibi yardımcı eylemlerle ve b) diğer eylemlerle de bileşik eylem oluşturmaktadırlar. Yardımcı eylemler arasında ol-, et- ve yap- en yaygın kullanılan yardımcı eylemlerdir. Birçok eylemin yerine kullanılabildiği için yap- eylemi en yaygın kullanılanıdır.

Örnek 9. Y: ekmek yaptın mı sen sabah?

Ç: yapmadım.

Ç: annem yaptı.

"Yaramazlık yap-" ve "çiş yap-" birleşik sözcüklerin tüm çocuklar tarafından sık olarak kullanıldıkları görülmektedir. Yardımcı eylemlerin yansıma sözcükleri ile de kullanımı sık gözlenmektedir.

Örnek 10. Y: ne yaptın parkta?

Ç: cuyk cuyk yaptım.

Y: cuyk cuyk ne?

Ç: cuyk diye kaydım.

Türetilmiş eylemlere ek olarak çocukların bazı ad türü sözcükleri eylem olarak kullandıkları da görülmüştür. Örneğin, "boya, ağrı, acı, kuru, eski" sözcükleri yetişkin dilinde olduğu gibi eylem olarak kullanılmaktadır.

3.5. Sözcük Türetme

Çocuklar dağarcıklarında bir nesnenin ya da kişinin adı olmadığında çeşitli stratejiler kullanarak sözcük türetirler. Bunlardan biri de bildikleri sözcükleri kullanarak yeni bir sözcük türetmedir. Clark (1993), dilin tipolojik yapısının bu süreci etkilediğini ileri sürmektedir. Örneğin, sözcük türetmek için çok ek kullanan dillerde çocuklar ilk dönemlerde çok sözcük türetmezler. Kökleri farklı sözcük türlerine dönüştüremezler ve eklerin anlamı şeffaflaşmaya kadar beklerler. Bu çalışmanın kapsamındaki çocukların türettiği aşağıdaki sözcükler daha çok bildikleri sözcüklerden oluşturdıkları bileşik sözcüklerdir.

Çorbalı pasta (çikolatalı pasta)

Çocuk abi (kendisinden büyük erkek çocuk)

Batırma (bir oyuncak)

Acılık anne (üvey anne)

Islak fasulye (taze fasulye)

Saplı et (pirzola)

Tutulan et (pirzola)

Adların yanı sıra, çocuklar yeni sözcükler türetmek için eylemleri de kullanmaktadırlar. Bu durumda eylemlere eşlik eden sözcükler genellikle yansıma sözcükleri ya da belirteçlerdir. Örneğin, "yap" eylemi bu yapılarda çok sık kullanılan bir eylemdir.

Örnek çıt çıt yap (teybi kapat)

Örnek dın dın yap (saz çal)

şöyle şöyle yap (saçını düzelt)

Katılımcı çocuklardan bir tanesi yansıma sözcüğü ve eylemi bir nesne için ad türetme amaçlı da kullanmıştır. Ocağı nasıl çalıştıracağımı anlatırken çakmak sözcüğünü bilmediğinden aşağıdaki sözcüğü kullanmıştır.

Örnek cıss yaktık (çakmak)

SONUÇ

Çeşitli dillerde yapılan çalışmalar, çocukların bir yaşından itibaren sözcükleri üretmeye başladıkları ve 18 aydan itibaren edinilen sözcük sayısının hızla arttığını göstermektedir. Bu çalışmada da Türkçeyi anadili olarak edinen dört kız çocuğunun edinim süreci adların ve eylemlerin edinimi açısından incelenmiştir. Çocukların edindikleri sözcükler arasında adlar en fazla sayıdadır, bunları eylemler izlemektedir. Çocukların iki yaştan itibaren sözcük türetmeye karşı duyarlı oldukları ve hem türetme ekleri ile hem de bileşik sözcük yapımı yöntemini kullanarak yeni sözcükler oluşturmaktadırlar. Türkçede eklerin şeffaf olması ve ek ve köklerin kolayca ayrılabilmesi nedeniyle türetme eklerinin kullanımı daha yaygındır. Bu eklerin sıklığına ve üretkenliğine bakıldığında, yetişkin dilinde sık kullanılan eklerin çocuklar tarafından da sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, hem eklerin şeffaf olması ve kökte değişiklik gerektirmemesi hem de yetişkin dilinde kullanım sıklığı o ekin erken ve yaygın kullanımına yol açmaktadır. Ad türetmede kullanılan -l eki ve eylem türetmede kullanılan -IE eki böyle eklerdir. Çocuklar, bir sözcük dağarcıklarında olmadığında kendileri yeni sözcükler de türetmektedirler.

KAYNAKÇA

- Akyol-Bal, Ö. (2016). Acquisition of Word Formation in Turkish: Compounding and Derivation with Agentive Suffix. Çukurova Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Banguoğlu, T. 1990. *Türkçenin Grameri*. Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Bennett-Kastor,T. 1988. *Analyzing Children's Language*. NY: New york, Blackwell.
- Cüceloğlu, D. 1973. Türkçe türetme ekleri üzerine bir çalışma. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5, (1), 47-56.
- Sofu, H. ve Turkay, F. 2006. Input Frequency Effects in terms of Noun/Verb Dominance. Çukurova Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, Vol. 3/32, 229241. Adana
- Underhill, R. 1986. Turkish. D.I. Slobin & K. Zimmer (Haz.) *Studies in Turkish Linguistics*. 7-22 Amsterdam: John Benjamins.
- Türkay, F., 2005. "Children's Early Lexicon in Terms of Noun/Verb Dominance", Çukurova Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi.